

Huvudman

Ljusdals kommun
kommun@ljusdal.se

Beslut

Datum 2024-06-17

Dnr 2023:5703

Sida 1 (6)

Ärendet

Tillsyn av Stenhamreskolan årskurs 7-9 i Ljusdals kommun; nu fråga om uppföljning av beslut den 11 oktober 2023.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Ljusdals kommun att senast den **29 oktober 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärd avseende brist rörande studiehandledning på modersmålet. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Ljusdals kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Ljusdals kommun ska vidta följande åtgärd

Studiehandledning på modersmålet

1. Se till att de elever som bedömts ha behov av studiehandledning på modersmålet ges sådan studiehandledning i den omfattning eleverna behöver. Vilka elever som avses framgår av den översikt över elever med behov av studiehandledning på modersmålet som huvudmannen inkommit med i ärendet (aktbilaga 13) (3 kap. 12 i § skollagen samt 5 kap. 4 § skolförordningen(2011:185)).
2. Huvudmannen ska för respektive elev ange det antal timmar studiehandledning som eleven har behov av per vecka samt i vilka ämnen. Vidare ska huvudmannen ange det antal timmar studiehandledning per vecka och ämne som respektive elev faktiskt får (3 kap. 12 i § skollagen samt 5 kap. 4 § skolförordningen(2011:185)).

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i den del det avser utredning om särskilt stöd och beslut om åtgärdsprogram samt extra studietid.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (SI 2023:5703) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen genomförde under hösten 2023 tillsyn av Stenhamreskolan årskurs 7-9 i Ljusdals kommun. Skolinspektionen beslutade den 11 oktober 2023 att förelägga Ljusdals kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa brister kring utredning om särskilt stöd och beslut om åtgärdsprogram. Skolinspektionen beslutade samtidigt att tilldela Ljusdals kommun en anmärkning rörande brist kring studiehandledning på modersmålet samt extra studietid.

Ljusdals kommun har den 20 mars 2024 inkommit med en redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av föreläggandet och anmärkningen. Ljusdals kommun har den 6 maj 2024 inkommit med en kompletterande översikt över elever med behov av studiehandledning på modersmålet (aktbilaga 13) samt lämnat kompletterande muntliga uppgifter den 8 maj 2024. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över de muntliga uppgifter som lämnats.

Skolinspektionen har i nu aktuellt ärende tagit ställning till om Ljusdals kommun har följt föreläggandet och vidtagit åtgärder med anledning av anmärkningen samt om påtalade brister har avhjälpats.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Studiehandledning på modersmålet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen konstaterade i beslut den 11 oktober 2023 att det på skolenheten fanns elever som inte fick studiehandledning på modersmålet i den omfattning eleverna hade behov av. Bristen avsåg både nyanlända elever och andra elever.

Enligt huvudmannens redovisning över vidtagna åtgärder med anledning av beslutet kan skolan nu erbjuda studiehandledning på modersmålet i en större omfattning än tidigare. Enligt redovisningen är behovet av studiehandledning på modersmålet fortfarande större än vad skolan kan erbjuda. På sikt kommer skolan att kunna öka omfattningen och ett arbete för att detta ska kunna ske pågår.

Huvudmannen har inkommit med en kompletterande översikt över de elever på skolan som inte får studiehandledning på modersmålet i den omfattning eleverna har behov av (aktbilaga 13). Av översikten framgår att det finns 14 sådana elever på skolan varav en räknas som nyanländ. Huvudmannen har i en muntlig komplettering uppgett att de 13 elever som inte räknas som nyanlända i dagsläget inte har någon studiehandledning på modersmålet alls. För tre av eleverna har skolan vänt sig till huvudmannen och efterfrågat studiehandledning. Skälet till att eleverna i översikten inte får studiehandledning på modersmålet i den omfattning de har behov av är att studiehandledarna inte har utrymme.

Rättslig reglering

En elev ska få studiehandledning på sitt modersmål om eleven behöver det. Studiehandledning får ges i interaktiv form med informations- och kommunikationsteknik där eleven och studiehandledaren är åtskilda i rum men inte i tid, om det inte finns någon lämplig person inom skolenheten som kan ge studiehandledning och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan (5 kap. 4 § skolförordningen).

En nyanländ elev, som har tagits emot inom skolväsendet i högstadiet och vars kunskaper har bedömts enligt 3 kap. 12 c § skollagen, ska få studiehandledning på modersmålet om det inte är uppenbart obehövligt (3 kap. 12 i § skollagen). Bestämmelsen utgör en förstärkt rätt där utgångspunkten är att studiehandledning på modersmålet ska ges dessa elever (prop. 2017/18:194, s. 37).

Omfattningen och utformningen av studiehandledning på modersmålet ska styras utifrån elevens behov. I annat fall finns risk för att erbjudandet blir schabloniserat och baseras mer på skolhuvudmannens förutsättningar än på elevens behov (prop. 2017/18:194, s. 38).

Huvudmannen kan anordna studiehandledning på modersmålet inom den egna organisationen eller överlämna uppgiften på entreprenad till en annan huvudman inom skolväsendet (23 kap. 14 § skollagen).

Studiehandledning på modersmålet kan ges som extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen eller som särskilt stöd. För att studiehandledning på modersmålet ska räknas som särskilt stöd ska det röra sig om insatser av mer ingripande karaktär som normalt inte är möjliga att genomföra för lärare inom ramen för den ordinarie undervisningen. Även insatsernas omfattning och varaktighet måste beaktas (prop. 2017/18:194, s. 36). Den studiehandledning som ska ges till nyanlända elever som tagits emot i högstadiet och som fått sina kunskaper bedömda är inte en form av särskilt stöd och ska därför inte dokumenteras i ett åtgärdsprogram (3 kap. 7 § 6 st. skollagen; prop. 2017/18:194, s. 37 f).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar att Ljusdals kommun har vidtagit åtgärder i enlighet med tidigare anmärkning genom att bland annat anordna ytterligare studiehandledning på modersmålet på skolenheten.

Huvudmannens åtgärder har emellertid inte medfört att huvudmannen kunnat anordna studiehandledning på modersmålet i den omfattning som eleverna har behov av. Skolinspektionen bedömer mot denna bakgrund att det utgör en fortsatt brist att elever på skolenheten som är i behov av studiehandledning på modersmålet inte ges sådan i den utsträckning eleverna har behov av.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen). Ljusdals kommuns verksamhet vid Stenhamreskolan årskurs 7-9 uppfyller inte författningarnas krav vad gäller studiehandledning på modersmålet. Det finns därför skäl att förelägga Ljusdals kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Utredning om särskilt stöd och beslut om åtgärdsprogram

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Enligt huvudmannens redovisning över vidtagna åtgärder har elev 3, 4 och 5 utretts för särskilt stöd. Rektorn har beslutat om åtgärdsprogram för eleverna och elevernas vårdnadshavare har informerats om beslutet.

Rättslig reglering

Om det befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds (3 kap. 7 § skollagen). I vissa fall kan en utredning göras snabbt och enkelt, medan det i andra fall kan behövas en mer omfattande utredning. Huvudprincipen är alltid att det ska ske skyndsamt, så att eleven får det stöd hon eller han behöver så fort som möjligt (prop. 2009/10:165 s. 291).

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i form av anpassad studiegång (3 kap. 9 § skollagen). Skälet att endast rektor får fatta detta beslut är att det rör sig om en så genomgripande åtgärd att rektor inte ska kunna delegera sitt beslut (Ds 2009:25, s. 687).

Eleven och elevens vårdnadshavare ska underrättas om det fullständiga innehållet i beslutet om åtgärdsprogram och hur det går till att överklaga beslutet till Skolväsendets överklagandenämnd (3 kap. 9 §, 28 kap. 16 § skollagen; 33 § förvaltningslagen). En förutsättning för att elever och vårdnadshavare ska kunna få beslutet överklagat är att rektorn efter en utredning om särskilt stöd alltid fattar ett formellt beslut om att utarbeta eller inte utarbeta åtgärdsprogram. Rätten att överklaga både innehållet i ett beslut om åtgärdsprogram alternativt beslutet att inte utarbeta åtgärdsprogram syftar till ökad rättssäkerhet för elever och vårdnadshavare (prop. 2009/10:165 s. 665; Ds 2009:25, s. 330 f).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Extra studietid**Omständigheter som ligger till grund för bedömningen**

Enligt huvudmannens redovisning över vidtagna åtgärder erbjuds eleverna nu extra studietid två timmar per vecka.

Rättslig reglering

Elever i årskurs 4-9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör (10 kap. 5 a § skollagen). Med extra studietid avses såväl hjälp med läxor som hjälp med annat skolarbete. Under studietiden ska elever bl.a. ges möjlighet att ta igen, befästa och fördjupa sina ämneskunskaper (prop. 2021/22:111 s. 36). Vid planering av studietiden behöver hänsyn tas till att elever som deltar kan ha behov av skolskjuts (prop. 2021/22:111 s. 20).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av undervisningsrådet Veronica Bonivart Säfström. Utredaren Gustaf Haker har varit föredragande i ärendet.